Közoktatás Szegeden — ahogyan az MDF oktatási bizottsága látja (2.)

Olcsón, gyorsan középiskolát!

Úgy látjuk, hogy a városban az egyik legnagyobb gond a középiskolás gyerekek elhelyezése, ami ugyan évről évre valahogyan megoldottnak van feltüntetve, a megoldás azonban nem jelent többet, mint ezeknek a gyerekeknek fizikai elhelyezését valamilyen épületben, ami lehetetlenné teszi az oktatást. Úgy érezzük, hogy ezen a területen sürgős intézkedésekre van szükség, akár az egész szegedi iskolai helyzet újragondolására, a prioritások lefektetése utáni átrendezésére. Ezzel kapcsolatban az alábbi elgondolást szeretnénk körvonalazni, amely lehet, hogy kivihetetlen, bár elvi akadálya nem látszik, de mégis példázhatja, hogy milyen mértékben *más megközelítésekre* lehet szükség a jövőben:

A gyermek szempontjából nem kívánatos, mégis sok szülő kénytelen, többnyire anyagi kényszerből, gyermekét bölcsődébe adni. Ezen a rétegen is segítenénk, ha felajánlaná a város, hogy azok a szülők, akik nem viszik el a bölcsődébe gyerekeiket, megkapják azt az összeget, amibe egy gyerek ottani gondozása kerül. Ez nem kis összeg, két és háromezer forint között van valahol. Ezzel kiegészítve a gyedet, a gyest, már sok embernek lehetősége lenne rá, hogy otthon maradjon gyermekével. Az így felszabaduló

bölcsődéket át lehetne alakítani óvodákká,

és így szabaddá lehetne tenni egyes, olyan nagyobb, modernebb óvodákat, amik tornázásra is alkalmas zsibongóval is rendelkeznek, alsótagozatos iskolákká. Talán még pedagógiai szempontból is szerencsés lenne, ha az elsősök nem a nyolcadikosok között szaladgálnának. Ez az átrendezés esetleg alapja lehetne egy későbbi 4 plusz 8 osztályos iskolának is. Ezek után létre lehetne hozni összevonással csak felső tagozatos iskolákat, kiürítve így olyan iskolákat, amik átrendezéssel, újbóli berendezéssel alkalmasak lehetnének középiskolának is. Ez lehetne *a leggyorsabb, a legolcsóbb módja új középiskolák létrehozásának*, ami nem járna nagy beruházási költségekkel, újabb létesítmények üzemeltetési költségeivel, amikre a tanácsnak úgysem lenne pénze. Megfelelő szervezéssel megoldható lenne, hogy a kis gyerekeknek ne kelljen messzebbre mennie, mint eddig. Tudjuk, hogy egy ilyen átalakítás rengeteg problémát vetne fel, amelyek azonban megoldhatóak lennének, arra a szemléletre támaszkodva, hogy a legfontosabb a gyerekek megfelelő iskoláztatása. Ilyen gond például a jelenleg bölcsődékben dolgozók foglalkoztatása, ami azonban szerintünk az egészségügyben, szociális gondozásban megoldható lenne. Szeged abban a szerencsés helyzetben van, hogy a városban folyik pedagógusképzés, minden iskolai szintre, így meg lehetne oldani rövid idő alatt az

új tantestületek felállítását,

esetleg már az új rendszer próbájaként úgy, hogy az arra elhivatást érző pedagógusok pályázhatnának egy-egy kollektíva megszervezésére, maguk köré gyűjtve a városból, illetve a frissen végzettekből azokat, akik hasonló elképzelésekkel szeretnének dolgozni. Így mindjárt *arculattal rendelkező* új tantestületek alakulhatnának ki. Az egyéb iskolákból elmentek helyét pedig be lehetne tölteni a frissen végzettek közül azoknak a tantestületeknek nagyobb megrázkódtatása nélkül.

Fel szeretnénk hívni a figyelmet azonban arra, hogy annak ellenére, hogy esetleg meglepőnek tűnő javaslatokkal állunk elő, tisztában vagyunk azzal, hogy a jelenlegi oktatási rendszer és különösen a benne dolgozó emberek rendkívüli értéket jelentenek, és bármilyen átalakításnak csak akkor van létjogosultsága, ha a meglévő értékeket megőrizve emeli oktatásunk színvonalát magasabb szintekre. Ezért vagyunk hívei a döntések előtti alapos vitáknak, amelyekben kívánatos lenne a pedagógusok minél nagyobb hányadának részvétele. Egy ilyen együttgondolkodás erjesztőjéül szántuk jelen összeállításunkat is.

MDF oktatási bizottsága

Camus Caligulája a Klubszínpadon

Az összetört tükör

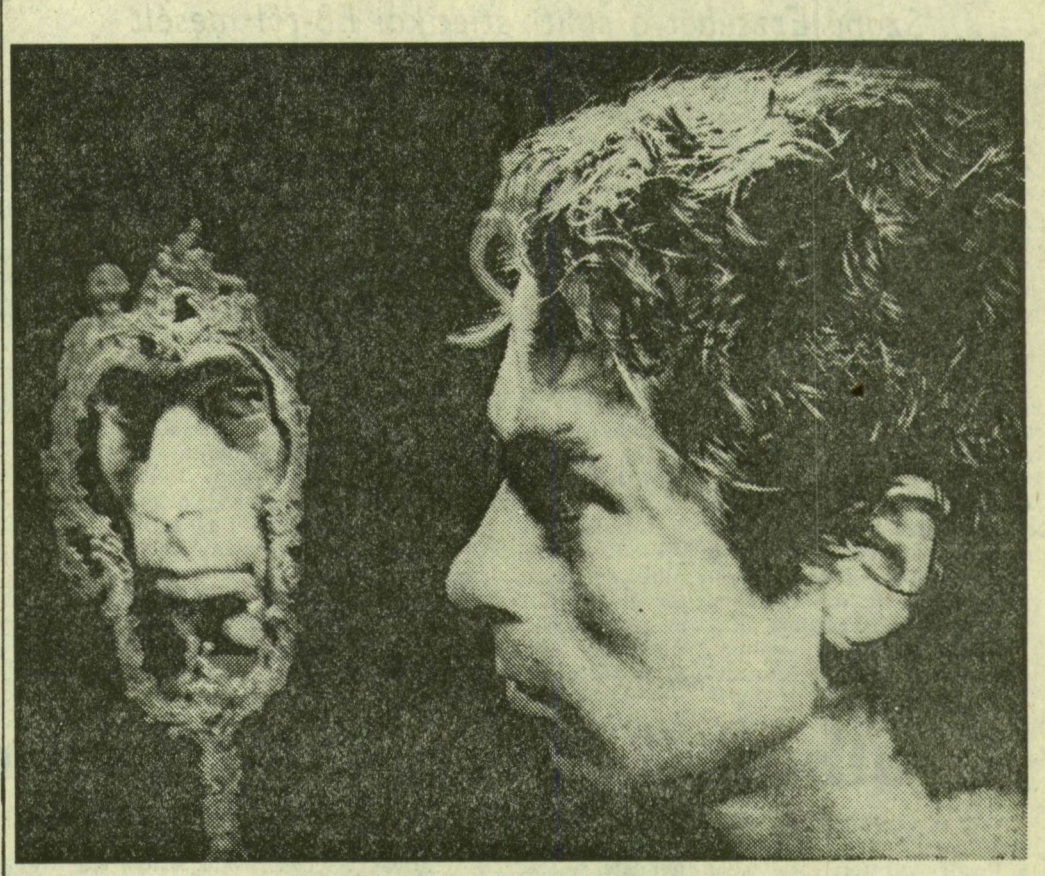

Caligula (Bicskey Lukács) szemközt önmagával

Szabadságunk gyakorlása szükségképp azzal jár, hogy mások szabadságát korlátozzuk. Bármit teszünk, mások rovására tesszük. Könnyen belátható az is, hogy ha a szabadságot az akarat működtetésének tekintjük, akkor gyakorlásához hatalom szükséges. Hogy az ember meg is tudja tenni, amit kigondolt.

Erre tanít Camus Caligulája, melyet a JATE Klubszínpada mutatott be vasárnap este az egyetem klubjában. A diszkóktól elgyötört teremben szobaszínház, a játéktér közepén hosszú asztal, székekkel (kissé Mrozek Mulatságának Árkosi Árpád-féle berendezésére emlékeztet), az egyik sarokban nagy vizesdézsa. Amint belépünk és körbetelepszünk, az asztalnál már többen ülnek. Két férfi mélán kockát vet, egy harmadik nézi. Egy nő a másik haját fonogatja, körülöttük egy negyedik férfi sétál, ujjai között tőrrel játszik. Feszült unalom. Amikor a publikum már elcsendesedett, elhangzik az első mondat. Caligulát várják. Pontosan exponált, sokat sejtető indítás. Aztán hirtelen belép a császár; föl-szabadult, megtöri az aggályos rendet, az asztalra hág, szertelenkedik, hangosan szól. „A római császárok rendelkeztek a teljhatalommal, de eddig egyikük sem élt vele. Caius (Caligula személyneve) most ezt teszi" — mondja egyik barátja, Chaerea. S Caligula működteti hatalmát, akaratát, ötleteit a valóságba ülteti. Kivégezteti az örökösöket, s a hozományt az államkincstárra íratja, Muciusnak, az előkelő patríciusnak a feleségét egy lakoma kellős közepén, az asztalon teszi magáévá, embereket fojt meg, és kínoz meg — aszerint, ahogy kedve tartja. Őrültsége azonban logikus, nem esztelen öldöklést hajt végre: a *boldogságot* keresi, amelyet azáltal vél megtalálhatónak, ha *megvalósítja szabadságát.*

Pálhegyi Zoltán rendezésének központi szimbóluma a tükör. Caligula folyton ebben nézegeti magát, de nem hatalmának, hanem *egyéniségének* jelképe ez. A tükör, mely kezdetben a nácizmust, később a skizofréniát, legvégül, a szövegen túl pedig *kifelé mutatva* az önmagunkkal, saját szabadságunkkal való szembenézést jelenti. A darab végén az összeesküvők legyilkolják a császárt, a holttest fölött azonban ott lóg a tükör, egy reflektor világít rá, s a foncsor a mi arcunkba veri a fényt. Eddig a színház. Vasárnap este azonban történt még egy apróság, az előadás működése, mechanizmusai továbbírták a darabot. A nagy sürgés-forgásban ugyanis *a tükör eltörött.* S amikor Caligula gyötrődve vallotta be képmásának, hogy a boldogságot a maga által elképzelt úton nem találja, immár háromfelé repedt üvegbe bámult... A rendezés feszes, jó tempójú, jólesően végiggondolt munka.

Egyfelől persze igaz, hogy a címszerepben egy „profi" lépett föl: *Bicskey Lukács.* Kiszámíthatatlan, vészesen változó, impulzív figura. Másfelől viszont a szereplőtársai (akik a hagyományos felosztás értelmében „amatőrök") ugyanezt a színvonalat tartják. A szereposztás nagy erénye a *kiegyenlítettség* és *a karakterek telibetalálása. Lakatos Béla* behemót Heliconja, *Magyar Zoltán* filigrán, izgatott, csupa érzékenység Scipiója fizikailag és szellemileg is tökéletes jellemkép. Éppoly pontos *Simon Aladár* (Senectus) forrongó, de kontrollált indulata, mint *Exterde Tibor* (Chaerea) higgadt okosságának titkos szenvedélye. Exterde rendelkezik még egy páratlan erénnyel: tipikus, szigorúan metszett római arcéle van, melyet kopaszra nyírt haja még inkább kiemel. Mintha egy régi ezüstpénzről tekintene ránk. Véleményem szerint az előadás bizonytalan pontja jelenleg Caesonia figurája. Caligula feleségéről nincs pontosan eldöntve, hogy miért tart ki férje mellett: érzéki vágyból, hatalmi számításból, vagy más okból, *Janovics Rózsa* alakítása így egyenetlen: vannak nagyszerűen megragadott, és vannak teljességgel értelmezetlen pillanatai.

A „hivatalos" színházak vezetői naponta szűkölnek a pénzügyi keretek szűkössége miatt, évekre esküdöznek, hogy mindenfajta kísérletnek, új magyar darabnak lőttek, s hogy őket csak a telt ház érdekli. Ebben a szituációban példaadó lehet ez a kísérlettől mentes, szigorú, érdekes, érvényes előadás, amely ráadásul teljesen telt házzal ment. A JATE-klub nagytermébe körülbelül hetvenen férnek be.

Márok Tamás

Könyv-jelző

Gáll István: Vaskor. A novellásкötet két mű, Iszaak Babel Lovashadsereg és Ernest Hemingway A mi időnkben című könyveinek módszertani és technikai eszköztárára épül. A főhős, ki lépten-nyomon a szerző alteregója, egészen jól érzi magát a katonák között, s ez gondolkodásmódjára is jellemző. A kötet novellái fejlődésregénynek is felfoghatók, dokumentumokban szintén bővelkednek.

Tóth Béla: Anyám fiai. „Ahol emböreim lelkölnek, magamat szerény pennapercegtetőnek számítom. Aki örül, hogy hite szerint hősei gazdag életét hamisságok nélkül tárhatja olvasói elé" — vallja a szegedi író novelláit tartalmazó könyvében.

Elie Wiesel: Az eskü. A Kárpátok tövében állt egy város, amelyet Kolházának hívtak, és pusztulását az emberi ostobaságnak, egy pogromnak köszönheti. Pusztulásának körülményeiről azonban senki sem tud, kivéve egyetlen embert, Ázrilt. Ő viszont nem beszélhet...

Kate Coscarelli: Tökély. A Library Journal két jelzővel illette a regényt: romantikus és intrikus. A Tandori Dezső által fordított regény három „hősnője" — Cake, Vanessa és Millie — összefog, hogy leleplezzék az elnökjelölt és az amerikai demokrácia ellen esküdt pénzmágnások ördögi körét, hogy ezzel megakadályozzák egy „őrült ötlet" megvalósítását — és hogy megmentsék a Férfit. A Los Angeles Times szerint nem ártana, ha minden nő három példányt tartana otthonában e remekműből.

Upton Sinclair: Letűnt világ I—II. Mindkét kötetet már '45 előtt kiadták nálunk, de a későbbi cenzúra betiltotta terjesztését. A szerteágazó cselekményű regényfolyam gazdag dokumentumgyűjtemény századunk — már történelemnek számító — politikájáról.

Az ezüstfogú lány (mordvin népmesék). Nyelvrokonaink életét és hitvilágát mutatják be a népmesék: Apó és a medve; A ravasz asszony stb. A mordvinok népköltészetét többnyire az epikus énekek alkotják, melyek csupán formailag térnek el a népmeséktől. A gyűjtemény a VII. nemzetközi finnugor kongresszusra jelent meg.

Liska Tibor: Antioroszlán. A könyv Hiányszocializmus című első részében a világgazdaságra tekintve, az Antioroszlán című fejezetben pedig a magyar közgazdászokat bírálva fejti ki, hogy nem utópia a hiányok nélküli és stabil árakkal működő magyar gazdaság, az adók és állami támogatások kiszorítása a gazdálkodásból.

L. Riedel Lóránt: Leonardo gépezetei. Az egész világon jól ismert polihisztor életművének egy részébe enged bepillantást a könyv, eredeti ábrák, rajzok és idézetek segítségével.

Prado múzeum. A világ nagy múzeumait bemutató sorozatban ezúttal a madridi került sorra. A hazai nyomdatechnikát meghazudtoló, jó minőségű képek alól csak néhány nevet említenék: Tiziano, Velázquez, Rubens, Van Dyck, Tintoretto, Botticelli, Goya.

Dr. Fehér Dezső: Az angol telivér Magyarországon. A könyv nem véletlenül Széchenyi István és Wesselényi Miklós idézeteivel kezdődik. Az angol telivér nálunk is jól ismert; mint például a legyőzhetetlen Kincsem, vagy a káprázatos Imperiál. A színes fotókkal kiegészített albumban megismerkedhetnek a fajta kialakulásával, elterjedésével, a hazai tenyészetekkel, s a versenyzésen keresztül legkiválóbb lovainkkal.

P Sz.

Sztálin-múzeum

A Goriban levő Sztálin-múzeumra szükség van, azt újra meg kell nyitni a nagyközönség előtt, természetesen a kiállításnak objektív értékítéletet kell alkotnia a „népek atyjának" tevékenységéről — írja vasárnapi számában a Krasznaja Zvezda. A szovjet katonalap írása szerint a múzeum megnyitása mellett vannak a Sztálin szörnyűséges bűneit elítélők, de jelenlegi megingathatatlan hívei is.

A szovjet lap emlékeztet arra, hogy a gori múzeum Berija kezdeményezésére létesült a harmincas években. 1985-ben az addig csakis dicsőítő tárgyakat és dokumentumokat bemutató tárlat ismét megújult: végre helyet kapott itt Lenin levele, amelyben Sztálint nem tartja alkalmasnak a párt vezetésére. Két évvel ezelőtt bezárt a múzeum, ugyanis a Grúz KP KB utasította a kulturális minisztériumot a bemutatásra kerülő anyag megújítására.

Mától a Bartók rádióban

Bővül a nemzetiségi adások műsorideje

A szegedi rádióstúdió eddig román és szlovák nyelven sugárzott hét közben két alkalommal harminc percet, amit a vasárnap délelőttönkénti harminc perc egészített ki a helyi regionális adás keretében heti kilencven percre.

Mától a Bartók rádió hullámsávján, hétfő kivételével, naponta 18 és 19 óra 25 perc között négy nyelven, húsz-húsz perces elosztásban kapnak szót a nemzetiségi adások szerkesztői.

Vágási Kálmántól, a szegedi körzeti stúdió vezetőjétől kérdeztük:

— *Milyen „elosztás" érvényesül az újszerű megoldás keretében?*

— Az első negyven perc adásidejét a mi stúdiónk biztosítja. Hétfő kivételével, naponta 18 és 18 óra 20 perc között a szlovák adás pereg, majd 18.20 és 18.40 között a román szerkesztők percei következnek.

— *A műsoridő többi részét milyen elképzelés alapján töltik ki?*

— Utánunk a pécsi stúdió következik a szerbhorvátok húsz percével, majd 19 órakor nagyar nyelven híreket mondanak, s az összeállítás záróakkordjaként, 19.05—19.25 között, a pécsi német szerkesztőség zárja a blokkot.

— *Gondolom, a megnövekedett adásidő személyi föltételeit is biztosítani kellett...*

— Így igaz. A szlovák nyelvű adás eddigi szerkesztőjét, *Marga Máriát* a továbbiakban *Asztalos Yvette* segíti a munkájában. Új kolléganőnk házasság révén telepedett Magyarországra, s anyanyelvi szinten beszéli a szlovákot. *Fratean István,* a román adás eddigi „mindenese" *Kreszta István* közreműködésére számíthat; mindkét erősítés munkánk színesebbé és hatékonyabbá tételét hivatott biztosítani.

— *Mi lesz a sorsa a vasárnap délelőtti, körzeti nemzetiségi adásnak?*

— Megtartjuk! Szükség van rá!

Akit érdekel a magyarországi nemzetiségiek sorsa, mindennapi élete, a Bartók rádió nyolcvan perce alatt tudomást szerezhet az újdonságokról. Ebből ezután negyven perc Szegedé.

P. S.